

**ДМИТРО
БАЙДА—
ВИШНЕВЕЦЬКИЙ**

Ось уже століття вчені-фольклористи марно доводять, що вельми популярна і здавна любима всіма українська народна пісня про козака Байду аж ніяк не стосується відомого козацького проводиря, гетьмана, легендарного князя Дмитра Вишневецького.

Але народ, котрий склав цю пісню, доніс її до нас, твердо вірить, що присвячена вона саме Байді-Вишневецькому, хоча реальне його життя і те, яке зображене в ній, не у всьому відповідають одне одному.

*В Цариграді на риночку
Там п'є Байда мед-горілочку;
Ой, п'є Байда та не день, не два,
Не одну нічку та й не годиничку;
Ой, п'є Байда та й кивається,
Та на свого цюру доглядається.*

Пісня засвідчує трагічний кінець знаменитого гетьмана. А перші історичні джерела згадують про нього 1545 р.

У цей час королівський комісар Лев Патій проводив люстрацію (ревізію) Волинського воєводства.

її документи свідчать про те, що князь Дмитро Іванович Вишневецький особисто прибув до м. Кременець, де перебував королівський комісар, і показав, що у Кременецькому повіті він володіє помістями Кушнин, Підгайці, Окнин, Гараж, Камарин, Крутнів і Лопушне.

Князь був старшим з чотирьох синів Івана Михайловича Вишневецького від його першої дружини Анастасії Семенівни з родини Олізарів.

Родина Вишневецьких походила з нащадків великого князя литовського Ольгерда, котрі поріднилися з українськими магнатами, а згодом окатоличилися. Вишневецькі володіли величезними маєтностями в Україні. Батькові Дмитра 1541 р. були передані Канівське і Черкаське староства. 1551 р. їх старостою стає Дмитро Вишневецький.

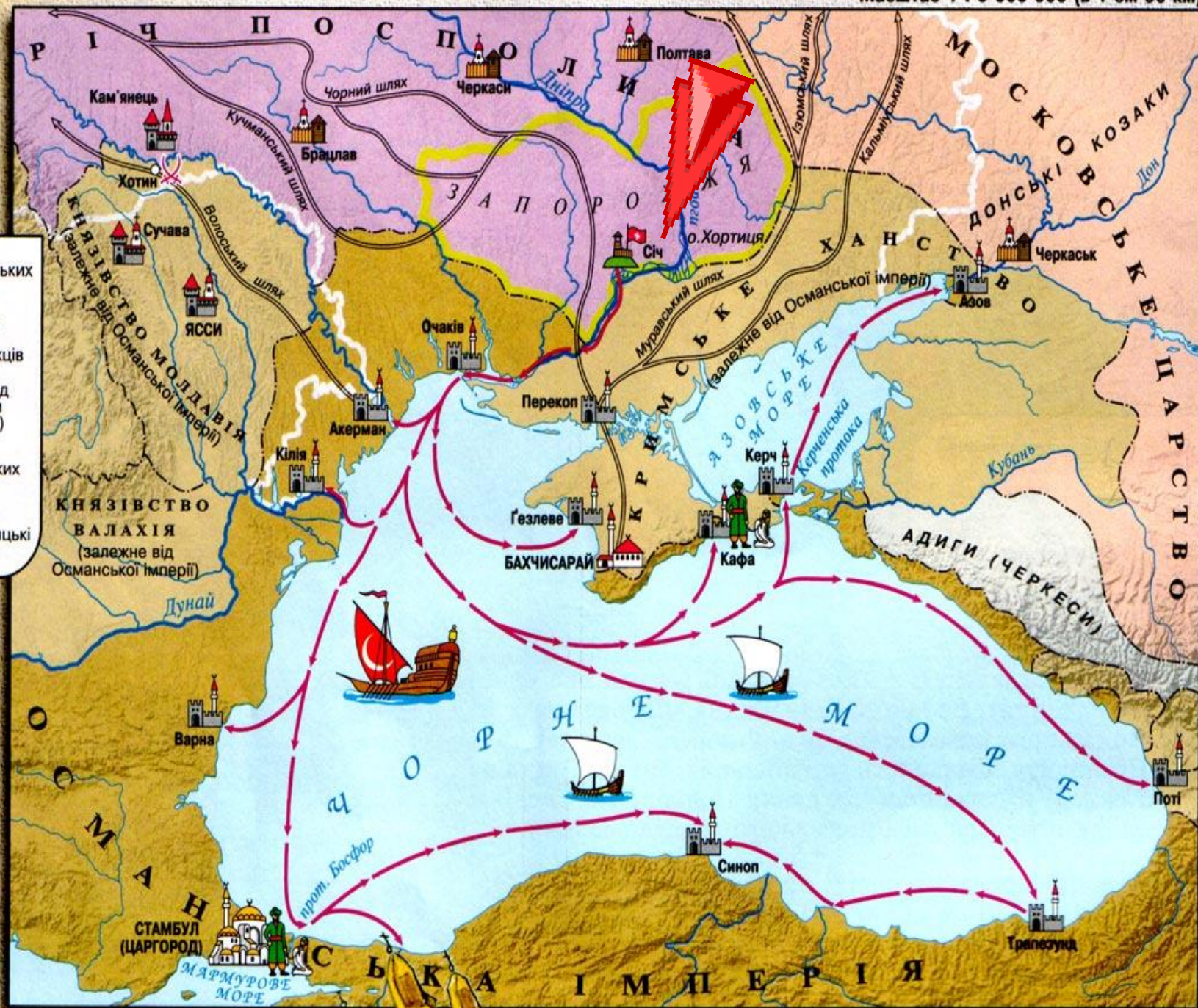
У цей час посилюються татарські навали в Україну, що заважало освоєнню її території польським магнатством.

Потрібна була людина, здатна організувати протидію кримчакам.

Претвич — організатор походів проти татар — 1550 р. писав великому князеві литовському Сигізмунду-Августу про Дмитра Вишневецького «як одного з визначніших репрезентантів боротьби з татарами».

- Землі запорозьких козаків
- Морські походи запорожців
- Битва під Хотиним (1621 р.)
- Шляхи татарських нападів
- Головні невольницькі ринки

Вже тоді Вишневецький виявив себе непересічною натурою, головними рисами якої були лицарство і молодечтво. Може, саме тому, зіткнувшись із козацькою вольницею, він, як ніде, відчув себе у своєму середовищі.

Водночас особиста хоробрість князя, його авантюристична натура прийшлися до душі козакам, вони ладні були йти з ним і проти татар, і проти кого іншого, аби покликав.

Як зазначає історик Бантиш-Каменський, «муж розуму палкого, відважний, вправний вояка» Дмитро Вишневецький невдовзі став визнаним ватажком козаків.

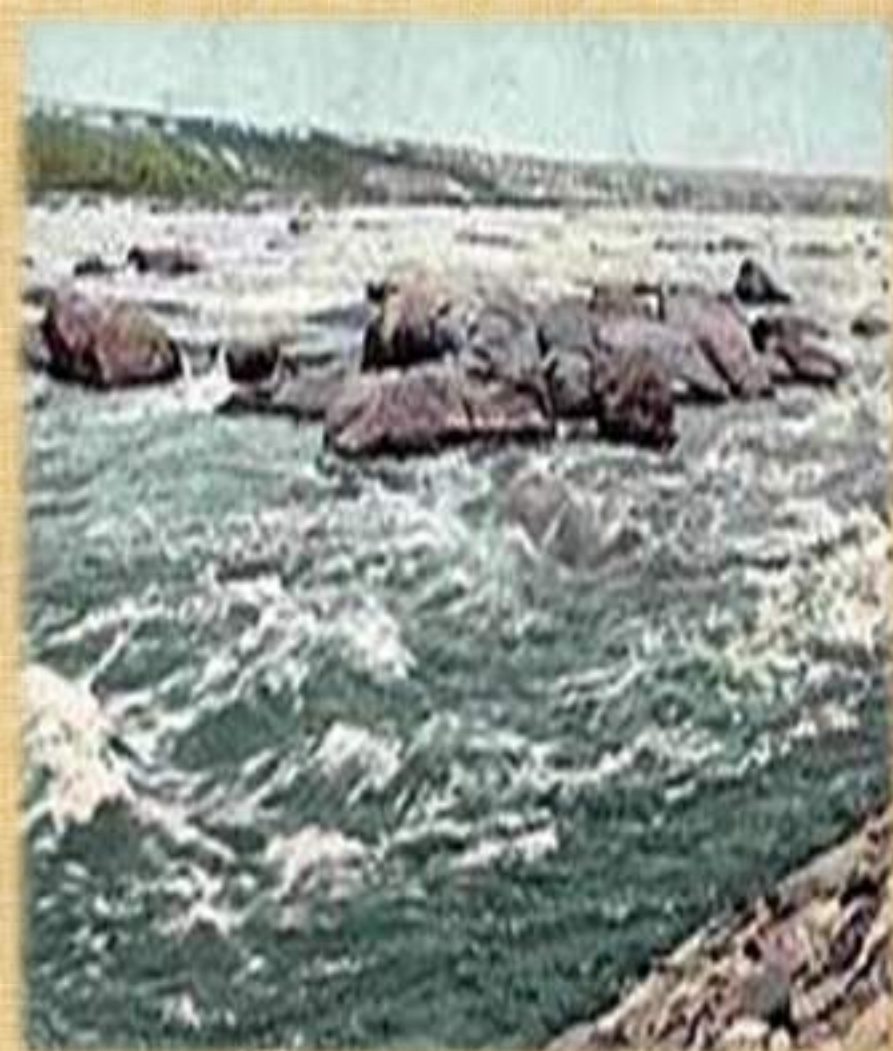
Він вирушає на Дніпровське пониззя і «на острові Хортиця, прати Конських вод, коло кримських кочовищ», за свідченням М. Грушевського, «ставить замок і громадить навколо себе козаччину».

Зокрема, він уперше наказав робити козацькі човни з буйволових шкір, аби можна було легко їх переносити.

Пороги

Image © 2005 EarthSat
Image © 2005 DigitalGlobe

© 2005 Google

Pointer 47°48'31.78" N 35°07'26.84" E elev 164 ft

Streaming ||||| 100%

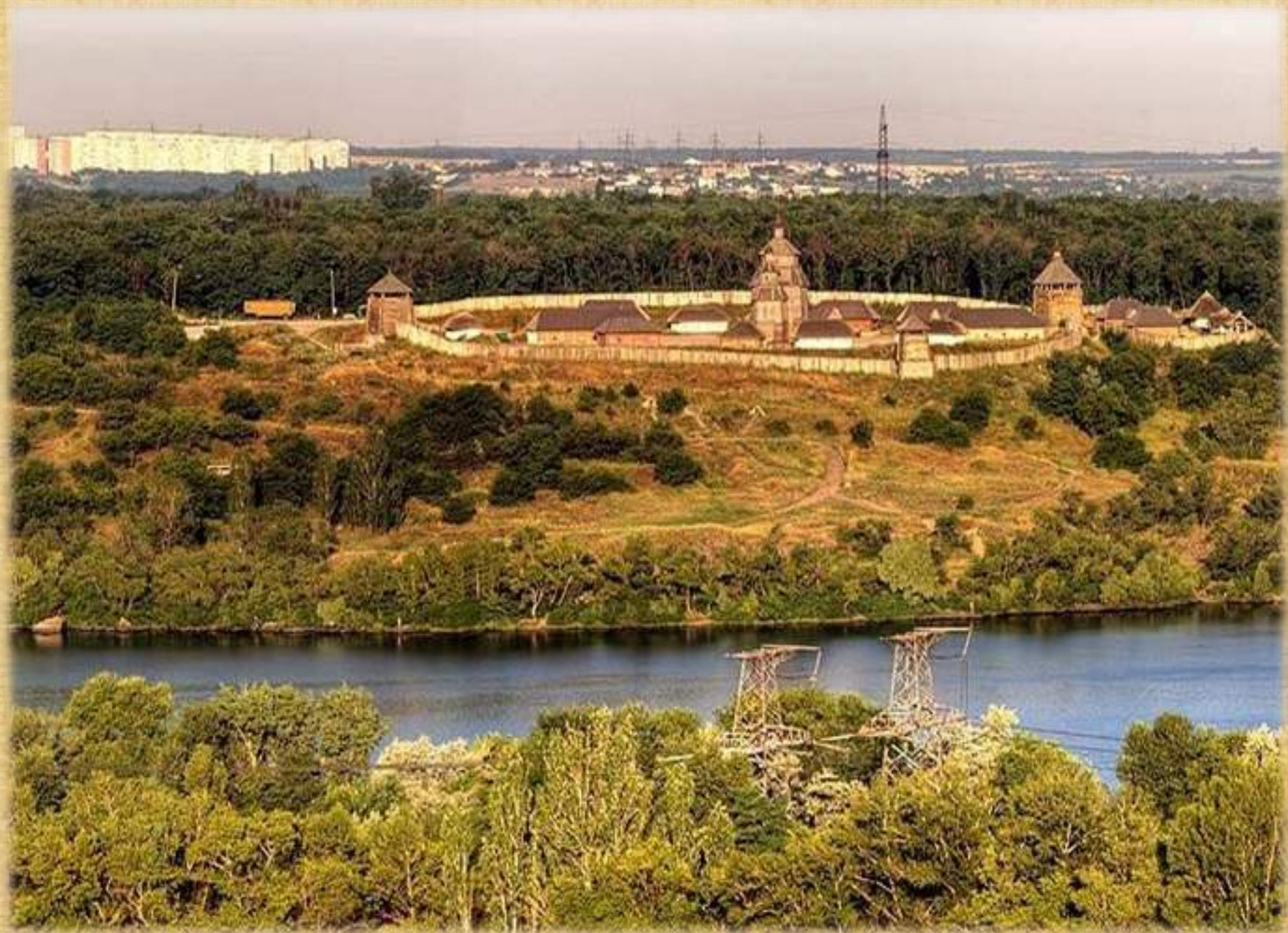
Eye alt 12313 ft

Острів Хортиця

ЗАПОРІЗЬКА СІЧ

Багато років потому австрійський дипломат Еріх Лясота, котрий за дорученням імператора Рудольфа II приїхав на Запорозьку Січ, щоб запросити козаків для участі у війні проти турків, писав у своєму щоденнику: «Пристали до берега нижче острова Мала Хортиця, неподалік першого; тут знаходиться замок, збудований Вишневецьким років 30 назад і згодом зруйнований».

ЗАПОРОЗЬКА СІЧ

Вишневецький з хортицькими козаками напав на замок самого Давлет-Гірея, який хан збудував на Дніпрі.

Розгніваний Давлет-Гірей шле лист за листом Сигізмунду-Августу, вимагаючи приборкати козаків і Вишневецького.

Король, однак, відповів, що Вишневецького на Дніпро не посилав.

«Можете міркувати з того,— писав Сигізмунд,— що і до цесаря турецького він ходив проти волі нашої, а як там його прийнято, самі знаєте: повернувшись до держави нашої, він розповідав, що дістав дарунки і у тебе, брата нашого, ласку мав.

Через те ми й доручили йому степову сторожу, бо переконані, що він підтримуватиме стосунки з вашими людьми, зазнавши від вас ласки».

Вишневецький добре розумів, що сам один не зможе протистояти силам кримчаків і турок.

Потрібен був забезпечений тил. І він звертається до короля. Як пише М. Маркевич, «знаменитий воїн, колишній гетьман малоросійський з'явився до короля і був прийнятий ласкаво». 6 вересня 1561 р. Сигізмунд II Август повернув йому всі звання і володіння.

А коли Вишневецький, що дійшов вже похилого віку, захворів, то, за словами того ж Маркевича, «король не лише дав йому свого медика для вилікування від отрути, але й поцікавився у царя про причину втечі Вишневецького з Росії».

Іван Грозний зі злістю відповів на те: «Прийшов він як собака і потік як собака; а мені, Государю, і землі — збитку ніякого не завдав».

Дмитро Вишневецький

Час минав. Похилий вік і численні походи ослабили князя. Перебуваючи на Хортиці, він вже з великим зусиллям сідав на коня, та й шабля не здавалася такою легкою, як раніше.

І все ж, коли 1563 р. його товариш польський магнат Ольбрехт Ляський, котрий мав у Молдові фортецю, запропонував вирушити разом походом у молдавські землі, де між боярськими угрупованнями розпалася кривава усобиця за престол, Вишневецький відразу ж погодився. Набравши загін козацьких добровольців, він мерщій рушив у Молдову. Однак тут його загін був заманений у пастку і розбитий, а самого Вишневецького взято в полон.

Про страту Вишневецького залишилось чимало свідoctв. І перше з них належить польському історику Мартину Бельському, який у своїй «Хроніці» повідомив, що Вишневецького за наказом султана скинули з кріпосної стіни в Галаті на крюки. Він висів на них три дні, люто клянуци Магомета і славлячи Христа.

Розлютовані його зухвалістю турки розстріляли Вишневецького з луків. «Кажуть,— пише Маркевич,— що перед стратою йому пропонували відмовитися від православ'я, обіцяючи життя і свободу, але князь відмовився.

Турки розтяли йому груди і, сподіваючись здобути мужність знаменитого гетьмана, вийняли серце, розділили і з'їли його».

Пантелеймон Куліш

У мене в грудях серце б'ється рівно...

Султане, цісарю, королю, царю!

Ваш гнів довіку не злякає,

І ваші милості мене не куплять.

Про все байдуже Байді Запорожцю...

Трагічна смерть Вишневецького справила величезний вплив на маси дніпровського козацтва, з яким він так довго спілкувався і яке очолював у багатьох походах.

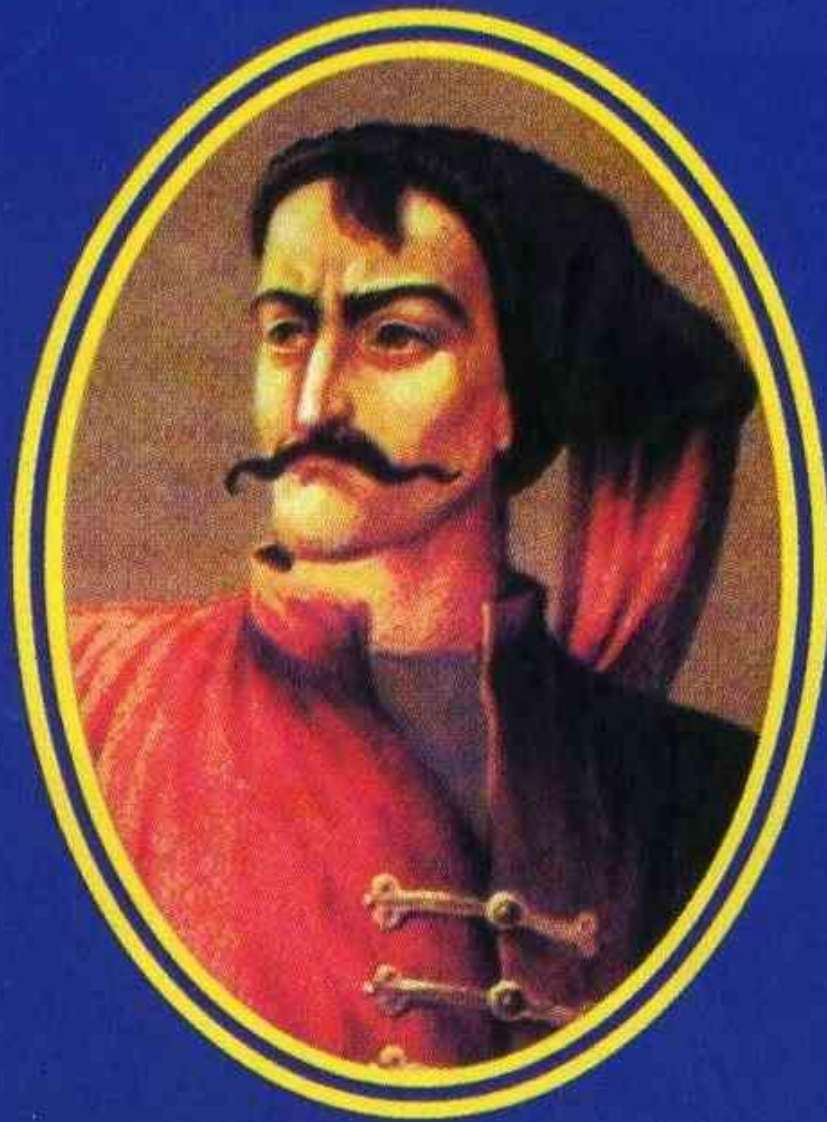
Життя і смерть його почали обростати легендами. Одна з них і лягла в основу пісні про Байду-Вишневецького.

Кажуть, однак, що ця пісня була присвячена іншому народному героєві і створена ще до Вишневецького.

Може й так.

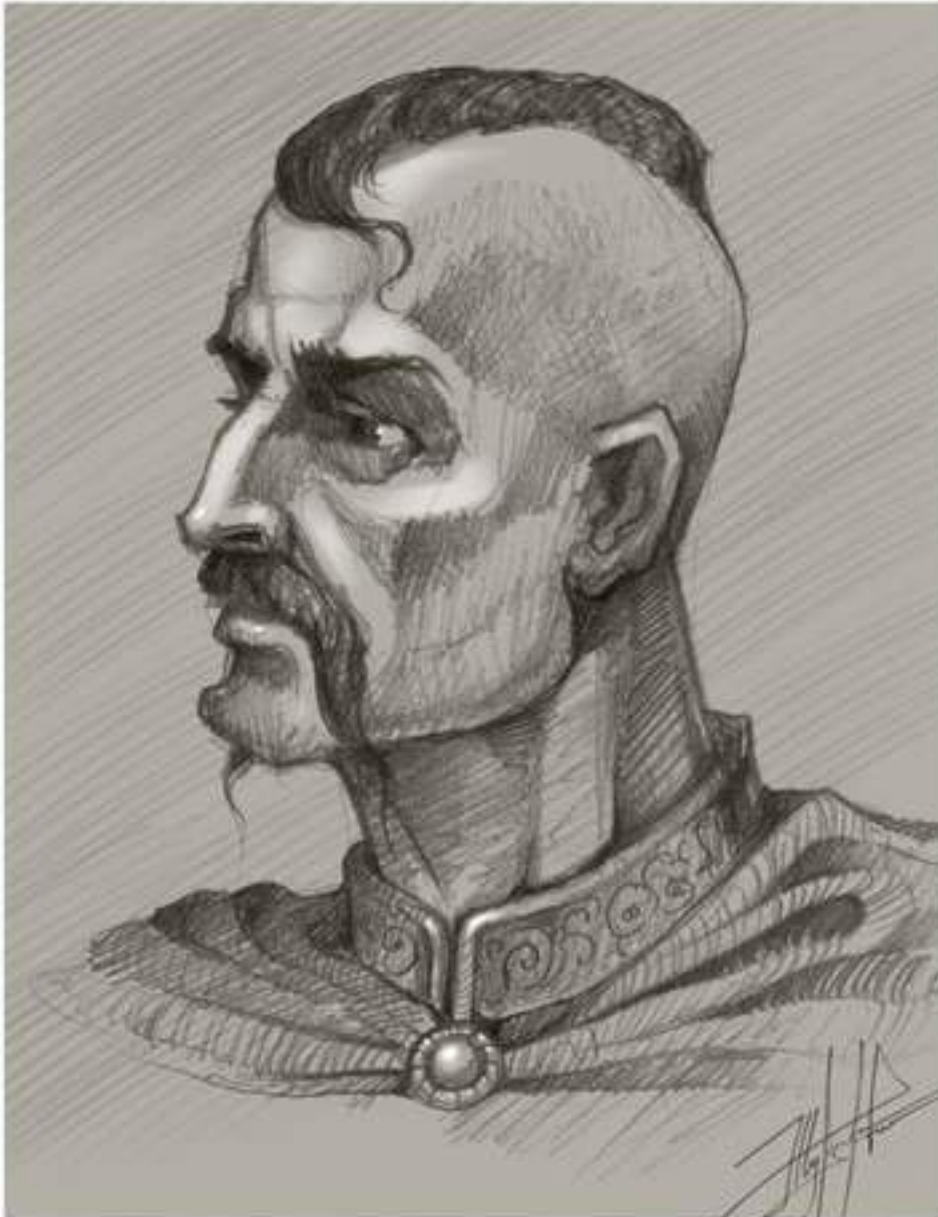
Але вже те, що народ стільки століть пов'язує її з ім'ям Вишневецького, свідчить про любов саме до нього.

І шана йому від народу — невмируща.

**Князь Дмитро
Вишневецький-Байда
1550-1563**

Героїчно-романтичний образ козака Байди — князя Дмитра Вишневецького стоїть у витоків запорізького козацтва.

Його повне пригод і напруженої боротьби життя є своєрідним прологом до славнозвісної історії Запорізької Січі, що увібрала в себе кращі сили українського народу.

Князь-отаман Вишневецький став прикладом наступним отаманам і гетьманам Запоріжжя — Петру Сагайдачному та Івану Сірку в тому, що в ім'я боротьби зі спільною для всіх слов'янських народів загрозою можна йти на співробітництво і навіть компроміси як із польським королем, так і з московським царем, не поступаючись при цьому козацькою свободою, честю і православною вірою.

Ознайомившись з коротким викладом його життя, можна поставити собі запитання: за віщо ж така честь? Адже, будучи представником правлячої верхівки панівного класу, Вишневецький не забував про свої інтереси і відстоював насамперед їх. Відповідь, очевидно, полягає у тому, що інтереси самого Дмитра Вишневецького — захист Батьківщини від турків і татар — співпадали з інтересами низового козацтва, що у боротьбі з ними він стояв на боці народу і особистою хоробрістю, відвагою сприяв успіхові цієї боротьби. Спорудивши містечко-фортецю на Хортиці, він зумів об'єднати тут козацькі сили, які визнали у ньому справжнього керівника і гетьмана.

Все це і сприяло тому, що життя і діяння Дмитра Вишневецького залишили помітний слід в історії України, ставши надихаючим прикладом для майбутніх поколінь.

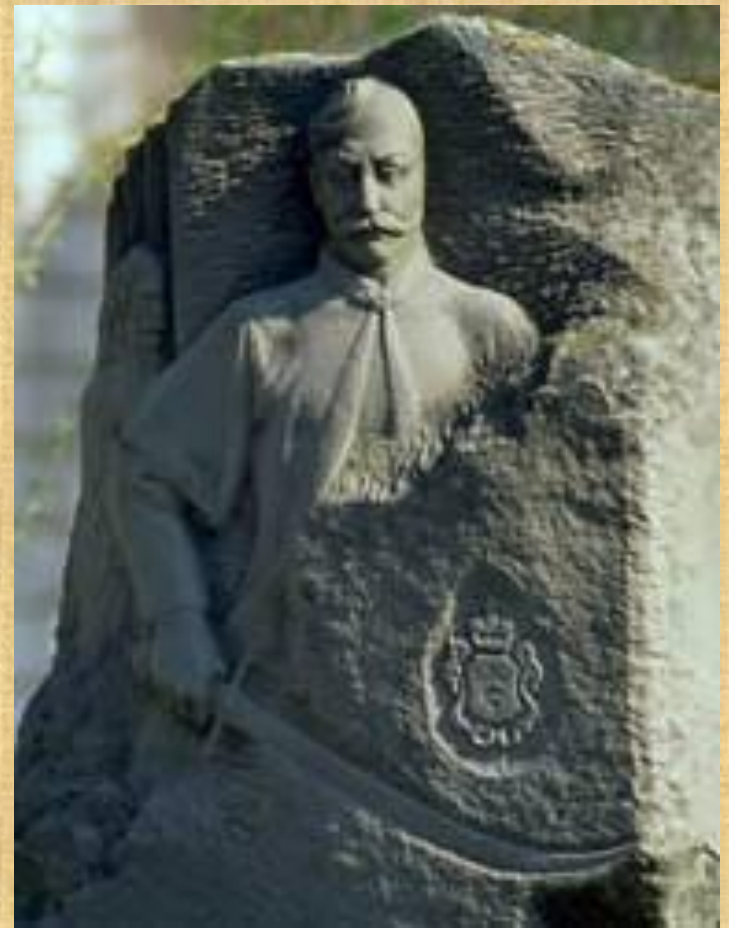

Пам'ятник Вишневецькому на Хортиці

Вишнівець. Пам'ятник Дмитру Вишневецькому (Байді) перед Вишневецьким палацом. Тут народився Дмитро - Байда Вишневецький (Dymitr - Bajda Wisniowiecki), легендарний засновник козацької дружини на Малій Хортиці.

ЦЕЙ ПАМ'ЯТНИЙ ЗНАК
ВСТАНОВЛЕНО НА ЧЕСТЬ
НАШОГО ЗЕМЛЯКА, ЗАС-
НОВНИКА ЗАПОРІЗЬКОЇ
СІЧІ, ЛИЦАРЯ УКРАЇНИ
ДМИТРА ВИШНЕВЕЦЬКОГО
(БАЙДИ).

* 1518 — 1564 *

bayda-site.ucoz.ru

Пам'ятник Байді-Вишневецькому

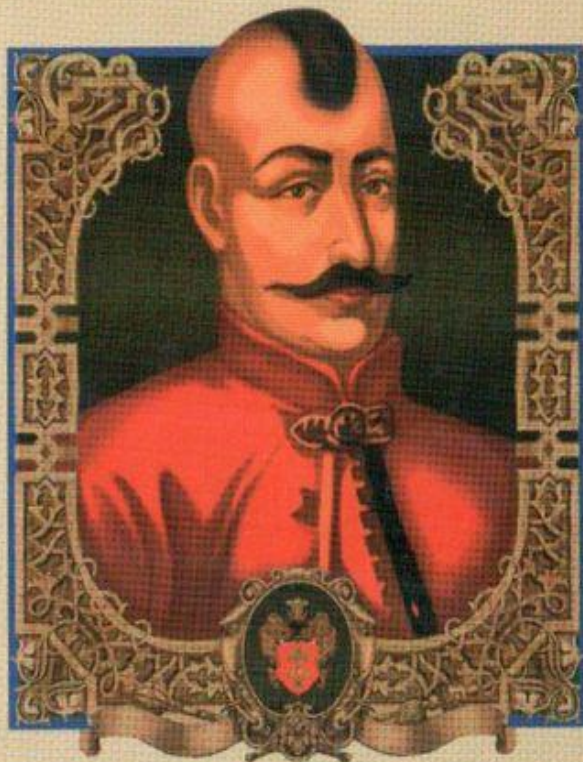

Фестиваль авторської пісні «Байда» - один з старіших та авторитетніших на просторах України.

Фестиваль проводиться щорічно з 1983 року в м. Запоріжжі.

ДМИТРО
БАЙДА-ВИШНЕВЕЦЬКИЙ

ЗНАМЕНІТІ УКРАЇНЦІ

FOLIO

В. І. СЕРГІЙЧУК

ДМИТРО
ВИШНЕВЕЦЬКИЙ

13 вересня 1997 року Поштою України випущена в обіг поштова марка номіналом 20 копійок з зображенням Дмитра Вишневецького.

**31 березня 1999 року
Національним банком
України випущено
срібну пам'ятну монету,
номіналом у 10
гривень, присвячену
князю і козацькому
отаману Дмитру
Вишневецькому.**

**Туристична фірма «Байда»
(м..Запоріжжя)**

**Китайський
пошуковик «Байду»
(Baidu)**

